

Koruyucu Aileler Gözüyle Koruyucu Ailelik Modelinin Değerlendirilmesi

ÇALIŞTAYI SONUÇ RAPORU

ANKARA – 2016
(19.11.2016)

İçindekiler

1. ÖNSÖZ	2
2. Kısaltmalar	4
3. Koruyucu Aile, Evlat Edinme Derneği.....	5
4. Çalıştay Koordinasyon Ekibi.....	5
5. Çalışmaya Katılım Sağlayan İller	5
6. Koruyucu Aileler Gözüyle Koruyucu Ailelik Modelinin Değerlendirilmesi Çalıştayı	6
6.1. Açılış Konuşmaları	6
6.1.1. ASP İl Müdürü Sayın Bestami ERKOÇ'un Konuşması.....	6
6.1.2. ASPB Çocuk Hizmetleri Genel Müdürü Sayın Ahmet OKUR'un Konuşması.....	7
6.2. Yöntem.....	7
6.3. Tarihçe ve Mevcut Durum	8
Tablo 1: Koruma Altındaki Çocukların Son Beş Yıla Ait İstatistikleri.....	9
6.4. Sorunların Tespiti ve Öneriler	10
6.4.1. Mevzuattan Kaynaklanan Sorunlar.....	10
6.4.2. Koruyucu Ailelik Sisteminin Tanıtımından Kaynaklanan Sorunlar	12
6.4.3. Kurumsal Kapasiteden Kaynaklanan Sorunlar.....	14
6.4.4. İzin Süreçlerinden Kaynaklanan Sorunlar	16
6.4.5. Sağlık Sisteminde Karşılaşılan Sorunlar	18
6.4.6. Eğitim Sisteminde Karşılaşılan Sorunlar	20
7. Çalıştaydan Bana Kalan	22

1. ÖNSÖZ

Ülkemizde çocuk koruma sistemi kapsamlı bir dönüşümden geçmektedir. Çocuk yuvası ve yetiştirme yurdu olarak bilinen kurumlarda hayata hazırlanan korunmaya ihtiyacı olan çocuk ve gençlerin ailesiz bir ortamda büyümesinin zararları ortaya çıktıkça, ailenin önemi giderek daha fazla anlaşılmış, aile ve toplum temelli hizmetlere yöneliş başlamıştır.

Koruyucu Aile, Evlat Edinme Derneği (KOREV) olarak 2005 yılından beri ülkemizde korunmaya ihtiyacı olan çocukların aile ve toplum temelli hizmetlerden yararlanması için çalışmalar gerçekleştiriyoruz. Bu hizmet modellerinden yararlanan çocukların hayata daha güçlü, daha eşit, daha başarılı atıldıklarını görüyor, bunları gördükçe yaptığımız çalışmalara daha da azimle sarılıyoruz.

Bizler dünyadaki tüm toplumların temelini aile olduğunu biliyoruz. Ailesizliğin bir çocuk için şiddetle eş değer olduğunu, çocukların "Ben kimin aklıdayım?" sorusunu sorup cevabını almaya çalıştığını, yuva ve yurtlarda birebir bakım ve ilgiden yoksun kalan çocukların bu soruyu yanıtlamakta zorlandıklarını ve bu durumun da çocukların hayata uyumlarını zorlaştırdığını biliyoruz. Çocukların bu soruya sağlıklı yanıt alabilecekleri, onları sevgiyle sarıp sarmalayabilecek, zorluklarının üstesinden gelebilecek aileler olduğunu, ailenin yalnızca kan bağıyla ve DNA'yla değil, can bağıyla, sevgiyle, kalbiyolojik olduğunu gösteren koruyucu ve evlat edinen ailelerin bulunduğunu tüm topluma gösteriyoruz.

Bizler KOREV olarak hedef kitlemiz olan koruyucu ailelerin ve evlat edinenlerin sesini toplumda ve kamuoyunda yükseltmek için aralıksız çalışıyoruz. Çalıştayımıza ülkemizin farklı illerinden koruyucu ailelerimiz katıldı. İlk defa koruyucu ailelerin katılımıyla koruyucu ailelik modelinin değerlendirildiği çalıştay sonucunda çıkacak raporun kamu kurumlarına hizmetin yararlanıcıları koruyucu ailelerden gelen etkili bir geri bildirim olmasını ve karşılaşılan sorunların çözümünü sağlamalarını amaç edindik. Çalıştayımıza katılan ASPB Çocuk Hizmetleri Genel Müdürü Sayın Ahmet OKUR ve Aile Yanında Destek Hizmetleri Daire Başkanı Sayın Hakkı BİLGİÇ'e, ASP İl Müdürü Sayın Bestami ERKOÇ ve İl Müdür Yardımcısı Sayın Osman DOĞAN'a işbirlikleri ve destekleri için teşekkürlerimi sunuyorum.

Çalıştayımızın ve sonuç raporunun ülkemizde koruyucu aile modelinin bilinirliğinin artması, daha çok çocuğun hak ettikleri sevgi dolu ailelerde hayata hazırlanması, koruyucu aile modelinin etkili ve verimli bir şekilde işlemesi amaçlarına katkı sağlamasını diliyor, çalıştaya katılan kamu kurumlarının değerli yöneticileri ve her birinin gözünde dünyayı gördüğümüz koruyucu ailelerimize katkıları için teşekkür ediyorum.

Saygılarımla,

Ülkü AYDENİZ
KOREV Yönetim Kurulu Başkanı

2. Kısaltmalar

- ASPB: Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı
- ÇHGM: Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü
- KOREV: Koruyucu Aile, Evlat Edinme Derneği
- SGK: Sosyal Güvenlik Kurumu
- STK: Sivil Toplum Kuruluşu
- AB: Avrupa Birliği
- BM: Birleşmiş Milletler

3. Koruyucu Aile, Evlat Edinme Derneği

Koruyucu Aile, Evlat Edinme Derneği (KOREV) çocuk koruma sisteminde aile ve toplum temelli hizmetlerin artırılması amacıyla, 2005 yılında Ankara'da Derneğimizin Onursal Başkanı Prof. Dr. Neşe Erol önderliğinde psikolog, avukat, sosyal çalışmacı gibi meslek grupları ile koruyucu aile ve evlat edinen ailelerce kurulmuştur.

KOREV'in temel amacı korunmaya ihtiyacı olan her çocuğun sevgi dolu bir ailede büyümesini sağlamaktır.

KOREV'in çalışma alanları aşağıdaki gibidir:

- Koruyucu aile ve evlat edinme hizmet modelinin toplumda doğru şekilde algılanması ve yaygınlaşması için farkındalık artırıcı çalışmalarda bulunmak,
- Koruyucu aile ve evlat edinen ailelere süreç öncesi ve sonrasında hukuki ve psiko-sosyal desteklerde bulunmak,
- Koruyucu aile ve evlat edinen ailelerin arasındaki dayanışmayı artırmak,
- Koruyucu aile, evlat edinen aile ve alanda çalışan personellere yönelik eğitim faaliyetlerinde bulunmak.

KOREV tarafından daha önce birçok farklı sempozyum, çalıştay, seminer gibi akademik çalışmalar ve piknik, söyleşi gibi sosyal etkinlikler düzenlenmiştir. Söz konusu çalışmalara www.korev.org.tr sitesinden ulaşılabilmektedir.

KOREV olarak 2016 yılında daha yenilikçi bir yol haritası çıkarılması amacıyla alternatif çalışmalar yapılmaya başlanmıştır. Bu çerçevede, koruyucu ailelerin karşılaştıkları sorunlar ve çözüm önerilerini yine koruyucu ailelerin kendilerinin ele alması amacıyla elinizde raporu bulunan çalıştay gerçekleştirilmiştir. Önümüzdeki dönemde yine koruyucu ailede yetişen çocuk ve gençlerin katıldığı, bu çocuk ve gençlerin karşılaştığı sorunlar ve çözüm önerilerinin ele alınacağı çalıştaylar, hikaye anlatıcılığıyla toplumsal pozitif dönüşümü sağlama gibi çalışmalar gerçekleştirilecektir. Elinizde bulunan bu raporun KOREV'in düzenlediği katılımcı çalıştay ve ortak akıl toplantılarının ilki olması, diğer çalışmalara öncülük etmesi ve kamu-sivil toplum diyalogunda etkili bir kanal olması hedeflenmiştir.

4. Çalıştay Koordinasyon Ekibi

- Sibel AYAN
Çalıştay Koordinatörü / Korev Genel Sekreteri
- Abdullah OSKAY
Moderatör / KOREV Yönetim Kurulu Başkan Yardımcısı
- Uğur ÖZDAĞ – Raportör
- Azime AKKAYA – Raportör
- Buse ÇETİNOĞLU – Raportör
- Gizem ÇETİNKAYA – Raportör
- Sultan ERBAŞ – Raportör
- Sevim GÜRLEK – Raportör
- Derya SARAÇ – Raportör

5. Çalıştaya Katılım Sağlayan İller

- AMASYA
- ANKARA
- ARTVİN
- BATMAN
- ÇANAKKALE
- DENİZLİ
- DİYARBAKIR
- İSTANBUL
- İZMİR
- KIRKLARELİ
- MERSİN
- MUŞ
- SAKARYA

6. Koruyucu Aileler Gözüyle Koruyucu Ailelik Modelinin Değerlendirilmesi Çalıştayı

6.1. Açılış Konuşmaları

6.1.1. ASP İl Müdürü Sayın Bestami ERKOÇ'un Konuşması

Sayın Genel Müdürüm, Sayın KOREV yönetimi, dünyanın en merhametli, şefkatli ve iyi yürekli insanları koruyucu ailelerimiz, değerli katılımcılar öncelikle hoş geldiniz.

Aile sadece anne, baba ve çocuklardan oluşan nicel bir birliktelik değil nitelikli birlikteliğin adıdır. Aile, kelime anlamı itibariyle sürekli ihtiyaca işaret etmektedir. Bu ihtiyaç anneye, babaya, maddeye ve paraya olan ihtiyaç değildir. Bu ihtiyaç her şeyden önce sevgiye, merhamete, muhabbete ve huzura olan ihtiyaçtır. Çeşitli nedenlerle toplum içinde korunmaya muhtaç, kimsesiz ya da terk edilmiş çocuklar en çok da sevgi, şefkat, sıcak, huzurlu ve mutlu bir aile ortamına ihtiyaç duymaktadır. Kimsesiz bir çocuğa sahip çıkmak, bir yetimin başını okşamak, evini ve gönlünü yetimlere, korunmaya muhtaç çocuklara açmak onların maddi ve manevi ihtiyaçlarını karşılamak, onları eğitmek topluma kazandırmak dini ve insani bir sorumluluktur. Çocuklar, hayatın süsü ve göz aydınlığıdır. Çocuklar, Allah'ın bize emaneti ve geleceğimizin teminatıdır.

Bu düşüncelerle İl Müdürlüğü olarak çocukların her türlü ihmal ve istismardan korunarak sağlıklı gelişimlerini temin etmek görevimizdir. Bu kapsamda tüm kurum ve kuruluşlarımızla gerekli önleyici ve telafi edici mekanizmalar içeren işleyişleri yapılarak koruyucu aile modelini sunma ve koordine etme amacındayız. Bu nedenle İl Müdürlüğü olarak düzenlenmekte olan bu çalıştayı çok çok önemsiyor ve sonuçlarını merakla bekliyoruz.

Koruyucu Aileler Gözüyle Koruyucu Ailelik Modelinin Değerlendirilmesi Çalıştayı organize eden KOREV yönetimine çok teşekkür ediyor, çalıştayı sonuçlarının hayırlı olmasını temenni ediyoruz ve saygılarımızı sunuyoruz.

6.1.2. ASPB Çocuk Hizmetleri Genel Müdürü Sayın Ahmet OKUR'un Konuşması

Sayın İl Müdürüm, Sayın KOREV Başkanı ve yöneticileri, Bakanlığımızın değerli çalışanları, illerden bu hafta sonunda izinlerini bırakıp gelen koruyucu ailelerimiz ve KOREV çalışanları hepimizi saygı ve sevgiyle selamlıyorum. Hoş geldiniz.

Çocuklarımıza önce kalbinizi açıyorsunuz. Türk Milletinden başka bir şey beklenemezdi. Biz duygusal bir milletiz. Bir şeye çok kolay karar vermeyiz ama karar verdik de bir an önce olmasını isteriz. Bu bağlamda hepimizin çocuklara yönelik kalbinizi sonra da evinizi açmanız ve onlara sıcaklığınızı, samimiyetinizi göstermeniz açısından biz koruyucu ailelerimize kahraman ailelerimiz diyoruz.

Çalıştayı koruyucu ailelerimiz, koruyucu ailede kalan çocuklarımız için hayırlar getirmesini temenni ediyoruz. Başarılı geçmesini diliyoruz. Geçen hafta Antalya'da 261 koruyucu aileye eğitim verdik. Çocuklarımızdaki değişimi, koruyucu aileye yerleştirildikten sonra onlardaki

gelişmeyi gördükçe inanın biz daha da gayretleniyoruz. Bakanlık olarak bu konuda elimizden geleni yapıyoruz.

Otuz ilde bin altı yüz kişiye koruyucu aile eğitimi verildi. İkinci kademe dediğimiz uzmanlaşmış koruyucu ailelerimize yönelik koruyucu aile modelimiz henüz çok istediğimiz düzeyde değil ama modüllerini oluşturduk. Bu bağlamda siz koruyucu ailelerimizden de bu modelin yaygınlaşması için desteklerinizi bekliyoruz.

Yabancı uyruklu çocuklarımız var Türkiye'de ve bu çocukların otuz altı tanesine koruyucu ailede bakıyoruz. Biz hep şunu söylüyoruz: "Kendi çocuklarımıza nasıl kaliteli hizmetler sağlayarak bakmaya çalışıyorsak yabancı dediğimiz geçici koruma yönetmeliğine bağlı olan sığınmacı çocuklara da o şekilde bakmalı, bunun gayretini göstermeliyiz."

Önümüzdeki günlerde tanıtım materyalleri için bir çalışmamız var. Bol miktarda tanıtım materyali hem yazılı hem de basılı olacak şekilde oluşturacağız. Tabi bu materyallerin koruyucu aile ve dernekler vasıtasıyla dağıtılmasını amaçlıyoruz. Tabi söz konusu tanıtımın kamu spotu ve broşürle etkili olmayacağını biz biliyoruz. Gerçek tanıtımın siz koruyucu ailelerle olduğunu, sizlerin bu modelin tanıtımında en önemli elçilerimiz olduğunuzu biliyoruz.

Bu çalıştayı tekrar koruyucu aile ve çocuklarımız için hayırlara vesile olmasını temenni ediyor, teşekkür ediyorum.

6.2. Yöntem

Koruyucu Aileler Gözüyle Koruyucu Ailelik Modelinin Değerlendirilmesi Çalıştayı, çarpan etkisi yüksek çalıştaylar vasıtasıyla sivil toplum ve kamu aktörleri arasında etkili bir iletişim kurulması ve koruyucu ailelerin karşılaştıkları sorunların ve çözüm önerilerinin kamu kurum ve kuruluşlarının yöneticilerine aktarılması amacıyla gerçekleştirilmiştir.

Çalıştaya katılımın en üst seviyede olması için Google Docs üzerinden başvuru formu açılmış, internet sitesine çalıştayla ilgili bilgilendirici materyaller eklenmiş ve basın bültenleri hazırlanmıştır. Aynı zamanda davetiye bastırılarak ilgili kurum ve kuruluşlara gönderilmiş ve sosyal medya üzerinden düzenli olarak çağrıya bulunulmuştur.

Çalıştaya ülke çapından katılımın daha fazla olması ve hiyerarşinin olmadığı bir ortamda herkesin fikirlerini özgürce dile getirebilmesi için çalıştay cumartesi günü düzenlenmiştir. Katılımcıların sivil ve rahat kıyafetler giymesi konusunda da yönlendirme yapılmıştır. Çalıştay mekânı olarak grup çalışmalarına uygun olan Ankara – Tandoğan'da bulunan Altinel Otel seçilmiştir.

Çalıştayı, klasik bir sempozyum ya da panel şeklinde değil; tüm katılımcıların fikirlerini özgürce ifade edebileceği, katılımcılığın, paylaşımın, sinerji ve ağ ilişkilerinin ön planda tutulduğu bir biçimde yapılması amaçlanmıştır. Bu doğrultuda, ilk önce katılımcıların kendilerini tanıtmaları istenmiştir. Bunu ardından KOREV Yönetim Kurulu Başkanı Sayın Ülkü AYDENİZ, ASPB Ankara İl Müdürü Sayın Bestami ERKOÇ ve ASPB Çocuk Hizmetleri Genel Müdürü Sayın Ahmet OKUR'un konuşmalarının ardından katılımcılara ikişer adet kart dağıtılmış; koruyucu aile hizmet modelinin uygulanmasında karşılaşılan en önemli iki sorunu yazmaları istenmiştir. Daha sonra bu sorunlar katılımcıların katkısıyla gruplandırılmıştır. Gruplandırma sonucunda ortaya çıkan 6 ana sorunun yazıldığı fon kartonları oluşturulmuş ve katılımcılardan her soruna karşılık yedi

kişi gelecek şekilde kendi isimlerini yazmaları istenmiştir. Bu adım tamamlandıktan sonra sorunların ve çözümlerin tartışılmasına geçilmiş ve gruplara sorunları ve önerileri tartışmaları için iki saat süre verilmiştir. Daha sonra her grup onar dakika boyunca sorunlara getirdikleri çözüm önerilerini sunmuş ve diğer katılımcıların katkıları dinlenmiştir. Son bölümde, dilek ve temenniler dile getirilmiş ve "Çalıştaydan Bana Kalan..." cümlesinin tüm katılımcılar tarafından tamamlanması istenmiştir. Çalıştay sırasında düzenli olarak kahve molaları verilmiş ve yemek arasında katılımcıların kaynaşması için çalışmalar yapılmıştır.

6.3. Tarihçe ve Mevcut Durum

Çocuk yuvaları ve yetiştirme yurtları geleneksel toplumda yoktu. Savaşın kiteselleşmesi ve toplumun tümüne etki etmesiyle birlikte çocuk yuvaları ve yetiştirme yurtları ortaya çıkmaya başlamıştır. Ülkemizde de ilk yuva ve yurtların 1911-12 yıllarındaki Balkan Savaşları'ndan sonra ortaya çıktığı görülmektedir. Daha sonra da Doğu Cephesi'nde Kazım Karabekir'in yuva ve yurtlar kurduğu bilinmektedir. Sonrasında ise yuva ve yurt bakım modelleri giderek artmıştır.

Gelişmiş ülkelerde yuva ve yurtların çocukların gelişimine verdiği zararlar 1920'lerden itibaren anlaşılmaya başlamıştır. Örneğin Cumhuriyet'in ilk yuvasını kuran Fuat Umay, ABD'ye yaptığı gezide yuvaları incelemiş ve anılarını derlediği kitapta yuva bakımının zararları hakkında ABD'li bilim adamlarının görüşlerini aktarmıştır:

"Yetimevlerinde, büyük yemekhanelerde kalabalık olarak yatanların, aileleriyle ilişkide bulunmayanların, kışla hayatı yaşayanların duygularında gelişme ve aile arasında büyüyen çocuk kadar incelik ve içtenlik olmadığından, yaşam savaşında başarılı olamadıkları kanısı oluşmuş. Kışla yaşamındaki çocuklar görgü, duygu konusundaki eksiklik nedeniyle aileye karşı, arkadaşlarına karşı sert davranmaktan kendilerini alıkoymuyorlar. Bu nedenle bu çocukların aile kurması da mutlu sonuçlar vermiyormuş."

Bu durumu uzun süren inceleme ve araştırma sonucunda anlamış bulunan Dr. Reeder kurduğu cidden güzel kurumda, çocukları aile arasında yaşatan bir düzen meydana getirmiş. (...) Bu yöntemde çocuk başına masraf çok. Bu nedenle ancak ABD gibi zengin ülkelerde uygulanabilir."

(Dr. Mehmet Fuat Umay, Bir Devrimci Doktorun Anıları, İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul, 2014)

Yuva bakımının zararları çocukların gelişimlerinde çok daha fazla olumsuzluğa neden olmaktadır. Örneğin yuvalardaki çocuklarda davranış bozukluklarını inceleyen Derneğimizin Kurucusu Klinik Psikolog Prof. Dr. Neşe Erol'un bulgularına göre, normal bir ailede yetişen her yüz çocuktan 9'u davranış bozukluğu sergilerken, koruyucu ailedeki çocuklarda bu oran yüzde 12, yuvalardaki çocuklarda ise yüzde 47'dür. Bu bulgular, aile ve toplum temelli hizmetlerden yararlanan çocukların çok daha etkili bir şekilde anlamlı bir fark gözetilmeksizin hayata hazırlandığının en önemli göstergesidir.

Yuva ve yurtlardaki çocuklar sosyal dışlanmaya da maruz kalmakta ve ebeveyn desteğinden yoksun olarak bu dışlanmalarla mücadele edebilmeleri de zorlaşmaktadır. Çocuklara karşı acıma, korku ve merakla karışık bakış açısı, çocukların kendilerini toplumsal hiyerarşinin en altına koymalarına neden olmakta, çocuk ve gençler bireyselleşememekte, yuva çocuğu, yurt

çocuğu gibi kategorize edilmektedir. Koruyucu aile ve evlat edinen aileler işte bu süreçlerde çocuğun yanında olarak kritik bir rol üstlenmekte, çocuğu bu süreçlerde tek başına bırakmamaktadır.

Yuvaların bu zararları uzun yıllardır tartışılmasına rağmen, dünyada yuvalarda bakılan çocuk sayısı hızla artmaktadır. Kimi tahminlere göre 8 milyon, kimi tahminlere göre 17 milyon çocuk doğal ortamı olan aileden uzakta, yuva ortamında hayata hazırlanmaktadır. Dünya çapında yuvaların kapatılması gerektiğini belirten yaklaşımlar giderek hâkim hale gelse de, az gelişmiş ülkelerde yuvaların sayısı hızla artmaya devam etmektedir.

Yuvaların kapatılmasını savunan yaklaşımlar Birleşmiş Milletler ve Avrupa Birliği'nde artık norm haline gelmiş durumdadır. Avrupa Birliği, yuva ve yurt bakımına bütçe ayırmaktansa aile ve toplum temelli hizmetleri öncelemektedir. Birleşmiş Milletler ise Çocuklara İlişkin Alternatif Bakım Modelleri Rehberinde çocukların önce biyolojik ailesinde, bunun mümkün olmaması halinde ise koruyucu ailede yetişmesini tavsiye etmektedir. Anayasamızda ve BM Çocuk Hakları Sözleşmesinde de aile, çocuklar için hak olarak tanımlanmaktadır.

Ülkemizde ise çocuk koruma sistemindeki yuva ve yurt bakım modelinden aile temelli hizmet modellerine yöneliş, 2005 yılından itibaren gerçekleşmeye başlamıştır. Çocuk yuvası ve yetiştirme yurdu olarak bilinen kışla tipi bakım modelleri, yerini çocuk evi ve sevgi evlerine terk etmeye başlamıştır. Ayrıca Cumhurbaşkanı Sayın Recep Tayyip Erdoğan'ın eşi Sayın Emine Erdoğan'ın himayesinde 2012 yılından beri koruyucu ailelik hızla yaygınlaştırılmaktadır. 2012 yılında ülkemizde korunmaya ihtiyacı olan çocukların yalnızca yüzde 10'u koruyucu ailedeyken, bugün ülkemizde koruma altındaki 17 bin çocuğun yüzde 30'u koruyucu aile modelinden yararlanarak hayata atılmaktadır. Evlat edinme sayıları da son yıllarda yıllık ortalama 300 seviyesinden 700'e çıkmıştır. Kurumlar da oldukça hızlı bir dönüşüm geçirmiş ve aileye dönüş projeleriyle binlerce çocuk, verilen maddi desteklerle biyolojik ailesinin yanına döndürülmüştür. Çocuğun yoksulluk nedeniyle yuvalara alınması neredeyse sıfırlanmıştır.

Geldiğimiz noktada Çocuk Koruma Sistemine ilişkin güncel istatistikler aşağıdaki gibidir:

Tablo 1: Koruma Altındaki Çocukların Son Beş Yıla Ait İstatistikleri

KONU	2011	AĞUSTOS 2016
Koruma Altına Alınmadan Aileye Destek Verilen	34.982	77.220
Korunma Kararı Olup Ailesi Yanında Desteklenen	5.361	1.187
Kurumdan Aile Yanına Döndürülen (2005+)	8.099	11.159
Kurumdan Ayrıldıktan Sonra Desteklenen	131	413
Evlat Edindirilen Toplam	11.444	14.883
Yıl İçinde Aile Yanına Yerleştirilen	173	560
Koruyucu Aile Yanında Olan Bakımı Sağlanan Toplam	1.282	4.858
Koruyucu Aile Sayısı	1.190	3.993

* Güncel veriler ASPB Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü Aile Yanında Destek Hizmetleri Dairesi Ekim - 2016

6.4. Sorunların Tespiti ve Öneriler

6.4.1. Mevzuattan Kaynaklanan Sorunlar

Sorun 1: Çocuğu en fazla ayda bir kez gören biyolojik ailenin velayet hakkının, Türk Medeni Kanunun çocuğun bakımını üstlenen biyolojik ailelere tanıdığı velayet hakkı ile tamamen aynı olması, özellikle acil durumlarda velayet hakkı sahibinin imzasına ihtiyaç duyulması nedeniyle sorunlara yol açmaktadır.

Çözüm 1: Söz konusu sorunları bertaraf etmek amacıyla koruma altına alınan çocukların, pasaport alınması, ameliyat olması vb. konularıyla sınırlı olmak üzere kamusal vesayet altına alınması ve bu tip işlemlerde kamunun yetkili kılınması yerinde olacaktır.

Sorun 2: Koruyucu aile hizmet modeli kapsamındaki çocukların, ailede bulunan her iki ebeveynle de sağlıklı bir bağlanma gerçekleştirmesine rağmen, boşanma gibi medeni halin değişmesi durumlarında çocuğun koruyucu ebeveynlerle ilişkilerinin mevzuatta düzenlenmediği görülmektedir. Uygulamada koruyucu aile sözleşmesi iptal edilerek, ebeveynlerden biri ile yeniden sözleşme imzalanmaktadır. Ancak bu durumda sözleşme imzalamayan ebeveyn ile çocuk arasında hiçbir hukuki bağ kalmamaktadır. Ayrıca, boşanma sürecinde çocukların ellerinden alınacağı yönünde koruyucu ebeveynlerin oldukça tedirgin olduğu belirtilmektedir.

Çözüm 2: Koruyucu ebeveynlerin boşanması halinde; koruyucu aile sözleşmesi iptal edilmelidir. Çocuğun hangi ebeveyn yanında kalacağını aynen biyolojik çocuklarda olduğu gibi; çocuğun yüksek yararı gözetilerek boşanma kararını veren mahkemece belirlenmesi ve diğer eş ile ilgili kişisel ilişki kurulmasına mahkemece karar verilmesi konusunda mevzuat değişikliğine gidilmesi uygun olacaktır. Mevzuat değişikliği yapılan kadar geçecek sürede ise İl Müdürlükleri nezdinde kurulacak komisyonlarca boşanmış ebeveynler dinlenerek bu konuda karar verilmeli ve kişisel ilişki ek bir sözleşme ile düzenlenmelidir.

Sorun 3: Koruyucu aile statüsünde bulunan çocukların evlat edinme statüsüne alınmasına ilişkin mevzuatta boşluk bulunmaktadır.

Çözüm 3: Uygulamada değerlendirmelerin uzmana göre değiştiğine ilişkin yakınmalar bulunduğu görülmüştür. Koruyucu aile yanındaki çocukların evlat edinme konumuna hangi durumlarda gelebileceğinin kıstasları belirlenmeli, bu konuda uygulama birliği sağlanmalıdır.

Çocuğun evlat edinme konumuna geldiği ve evlat edinmede öncelikli olduğu koruyucu aileye yazılı olarak bildirilmelidir. Koruyucu aile çocuğu evlat edinemeyeceğini bildirirse, bu halde de

bunun sebebi araştırılmalı ve çocuğun yüksek yararına uygun olan hangisi ise o çözüm uygulanmalıdır. Koruyucu aileden evlat edinmeye geçişteki şartların Medeni Kanunda da düzenlenmesi yerinde olacaktır.

Sorun 4: Koruyucu aileye yerleşen çocukların koruyucu ebeveynlerle bağlanma ilişkisi geliştirmesi için gerekli izin mekanizmaları mevzuatta bulunmamaktadır.

Çözüm 4: Çocuğun koruyucu aile yanına yerleşmesi halinde koruyucu aile bireylerinden beklenen çocukla aynen biyolojik çocukla olduğu gibi aile olabilmeleridir. Koruma altındaki çocuğun eve gelişle birlikte hem çocuğun, hem de aile bireylerinin hayatı bütünüyle değişmektedir. Çocuğun yaşayacağı eve ve aile bireylerine uyum sürecinin sağlıklı olabilmesi için başlangıç

çok önemlidir. Bu yüzden çalışan ebeveynlerin daha ilk günden çocuğu bırakıp işe gitmemeleri gerekir. Bu süreçte çocuk ve ebeveynin bağlanma ilişkisi geliştirmesi etkili çalışan bir koruyucu aile hizmet modeli için elzemdir. Bu nedenle çocuğun eve geldiği tarihten başlamak üzere koruyucu anne ve babaya veya bekar olmaları halinde bekar ebeveyne sekiz hafta ücretli bakım izni verilmesi gerekir. Söz konusu hususun mevzuatta evlat edinmeye paralel bir şekilde, ancak çocuk için yaş şartı aranmaksızın düzenlenmesi yerinde olacaktır.

Sorun 5: Mevcut yasal düzenlemeye göre koruyucu anne ve babanın veya bekar koruyucu ailenin ölümü halinde koruyucu ailelik sözleşmesi iptal edilmekte ve çocuk kuruma geri dönmektedir.

Çözüm 5: Mevcut yasal düzenlemeye göre koruyucu anne ve babanın veya bekar koruyucu ebeveynin ölümü halinde koruyucu ailelik sözleşmesi iptal edilmekte ve çocuk kuruma geri döndürülerek, yeni bir koruyucu aileye yerleştirilmektedir. Bu durum zaten koruyucu ailesini kaybederek travma yaşayan çocukta tamiri imkansız psikolojik bir yıkıma sebep olacaktır. Koruyucu ailesi ve koruyucu ailenin yakın ilişkide olduğu akraba ve çevresi ile güvenli bağlanması gerçekleşen çocuğun, hayatının bütünüyle alt üst olmaması, yaşamına bildiği, tanıdığı, güven duyduğu, sevgi bağı kurduğu çevrede devam etmesinin sağlanması gerekir. Bu nedenle ebeveynlerden birinin ölmesi halinde diğer ebeveyn ya da talep olması halinde çocuğun önceden tanıyıp sürekli ilişkide bulunduğu, sevgi beslediği, güvenli bağ kurduğu üçüncü kişilere koruyucu aile olma önceliği verilmelidir. Öncelikli olan bu ailenin de koruyucu aile olma yeterliliğine sahip olup olmadığı durumu incelenmeli, ancak bu incelemeler sonuçlandırılıp sözleşme imzalanıncaya kadar çocuk geçici izinle bu aileye teslim edilmelidir.

Sorun 6: Çocukların biyolojik aileleri ile görüştürülmelerinde, biyolojik ailelerin çocukları örseleyebilecek davranışlar sergileyebileceği veya içinde bulunduğu koşulların çocukları örselediği görülmektedir.

Çözüm 6: Kurumda veya ceza infaz kurumunda biyolojik aile ile yapılan görüşmelerin uzman eşliğinde yapılmasının zorunlu hale getirilmesi, söz konusu ziyaretlerin çocukların gelişimine zarar verdiğinin uzman tarafından tespiti halinde görüşmelerin yapılmasının geçici veya kalıcı bir şekilde sonlandırılması, söz konusu hususların gerekirse hastanelerdeki uzman psikologlar eşliğinde raporlanması gibi hususların mevzuatta yer almasının önemli olacağı düşünülmektedir.

Sorun 7: Koruyucu aile modelinden yararlandırılması zor olan; yaşı büyük, engelli v.b. çocuklar için özel düzenleme yapılmamış olması bir eksikliklerdir.

Çözüm 7: Kurum bakımında olan çocukların; yaşlarının büyük olması, mental geriliği bulunması ya da başkaca bir engeli bulunması hallerinde koruyucu aile modelinden yeterince yararlandırılmadığı görülmektedir. Mental geriliği ya da herhangi bir engelliliği bulunan koruyucu ailedeki çocuklar için engellilik oranı dikkate alınarak koruyucu ailelerin haklarının özel olarak düzenlenmesi uygun olacaktır. Bu tür çocukların koruyucu aile yanında bakımının sağlanmasını teşvik amacıyla, yapılacak ödemelerin engel oranına göre kademeli olarak arttırılması ve ailelere sürekli olarak eğitim almış uzmanlardan destek sunulması, engel durumlarına uygun eğitim ve tedavilerinin ücretsiz sağlanması yerinde olacaktır. Ayrıca 0-6 yaş aralığındaki engelli çocukların kreş hizmetinden yararlanmasında da kreşlerin özel eğitimci çalıştırmamaları nedeniyle bu çocukları almak istememesi nedeniyle sıkıntılar yaşanmaktadır. Bu çocukların

bakım hizmeti ve sosyalleşme amacıyla kreşe gönderilmek istendiği ve özel eğitimi kreş dışında zaten aldığı dikkate alındığında, koruma altına alınan engelli çocuklar için özel eğitimci çalıştırılma koşulu aranmaksızın kreşlerde kontenjan ayrılması uygun olacaktır.

Sorun 8: Biyolojik ailelerin çocuklarla görüşme kapsamı hakkında yeterince bilinçli olmadığı, bu nedenle tutum ve davranışlarının, çocukların gelişimlerini olumsuz etkilediği görülmektedir.

Çözüm 8: Görüşme öncesinde çocuğun ve biyolojik ailenin görüşmeye hazırlanması, bu konuda biyolojik aileye görüşme usul ve kurallarının belirtilmesi ve uzmanlara bu konuda kapsamlı bilgilendirmeler yapılması yerinde olacaktır.

6.4.2. Koruyucu Ailelik Sisteminin Tanıtımından Kaynaklanan Sorunlar

Sorun 9: Koruyucu ailelik modelinin kamu kurum ve kuruluşları ile kamuoyunda yeterli tanıtımının yapılamadığı, Milli Eğitim müfredatındaki tek tip aile modelinin, koruyucu aile ve evlat edinilen aile modellerinin normalleştirilmesinde engel olduğu, çocukların etiketlenmesine yol açtığı görülmektedir.

Çözüm 9: Adalet Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı, Milli Eğitim Bakanlığı ve İçişleri Bakanlığı gibi devlet kurumlarına koruyucu ailelik modelini anlatan doğru tanıtımın yapılması, devlet kurumlarında ortaya çıkan ve kısa sürede halledilecek sorunların uzun vadeye yayılmasına engel olacaktır. Başta hastaneler ve okullar olmak üzere koruyucu aileler birçok kurumla çocuğa ilişkin hizmet alımlarında sıkıntılarla karşılaşmaktadır. Bu çerçevede, koruyucu ailelerin hakları konusunda bu kurumların bilgilendirilmesi yerinde olacaktır.

Koruyucu aileliğin yaygınlaştırılmasında din otoritelerinden daha fazla destek alınması ve koruyucu aileliğin İslam Dinindeki yeri konusunda düzenli açıklamalar ve çalışmaların yapılması yerinde olacaktır.

Milli Eğitim Bakanlığı müfredatına evlat edinilen aile ve koruyucu aile modellerinin de eklenmesinin, bu aile modellerinin kamuoyunda normalleşmesini sağlayacağı ve çocukların etiketlenmelerinin önlenmesine katkı sunacağı düşünülmektedir. Bu, aynı zamanda koruyucu aile yanında büyüyen çocukların kendisini yalansız ifade etmesine de katkı sağlayacaktır. Ayrıca Milli Eğitim Bakanlığı'nda koruma altındaki çocukları örseleyebilecek nitelikteki dersler konusunda kapsamlı bir farkındalık çalışması yapılması gerekmektedir. Koruyucu ailedeki çocukların eğitim ortamında karşılaştığı sorunlarla ilgili olarak öğretmenlerin ve okul idarecilerinin bilgilendirilmesi için çalışmalar yapılmasının uygun olacağı belirtilmiştir.

Sorun 10: Kamu kurumları ile sivil toplum örgütlerinin iletişimi ve ortak çalışma kültürünün yetersizliği nedeniyle koruyucu aile modelinin tanıtımı, hizmetin sağlanması ve değerlendirilmesinde aksaklıklar görülmektedir.

Çözüm 10: Koruyucu aile hizmet modelinin tanıtımında sivil toplum örgütlerinin katkıları yetersizdir. Başta Toplum Gönüllüleri Vakfı, Anne Çocuk Eğitim Vakfı, Young Guru Academy gibi büyük sivil toplum örgütlerinin katkıları olmak üzere, farklı sivil toplum örgütleriyle çalışmaların gerçekleştirilmesi yerinde olacaktır. Bunun yanı sıra, üniversite gençlik kulüpleri ve eğitim fakülteleri ile iş birliği sağlanıp akran eğitimi modeli ile koruyucu ailelik modelinin tanıtımı ya-

pılması da etkili bir tanıtım, farkındalık ve model üzerine geri bildirimlerin alındığı bir sistemin kurulması için önemli katkı sağlayacaktır.

Öte yandan, koruyucu aile başvurularının ve sonlandırmalarının değerlendirildiği komisyonlara sivil toplum kuruluşlarının da katılımının mevzuatla düzenlenmesi yerinde olacaktır. Bakanlığın alanda çalışan sivil toplum örgütleriyle yıllık olarak düzenli toplantılar yapıp görüş alışverişinde bulunması ve ortak yol haritaları oluşturulması önem arz etmektedir. Ayrıca, Bakanlığın Stratejik Planı oluşturulurken ve performans göstergeleri belirlenirken koruyucu aile ve evlat edinme alanında çalışan STK'ların katkılarına alması da yerinde olacaktır.

Sorun 11: Alanda çalışan sivil toplum örgütleri arasında iletişim, ortak söylem, vizyon aktarımı, modelin değerlendirilmesi, yenilikçi uygulamaların aktarılması konusunda eksiklikler bulunmaktadır.

Çözüm 11: Ülkemizde koruyucu aile alanında çalışan 15 sivil toplum örgütü bulunmaktadır. Söz konusu sivil toplum örgütlerinin kurumsal kapasiteleri birbirinden farklı olmasına rağmen, bu STK'lar arasında etkili bir diyalog mekanizması oluşturulması, STK'ların birbirlerinin deneyimlerini özümsemeleri, kolektif bir şekilde sistemin iyileşmesine katkı sağlamaları, Bakanlık ve İl Müdürlükleriyle etkili bir iletişim kurmaları önem arz etmektedir. Bu hususta sivil toplum örgütlerinin eksiklikleri bulunmaktadır. Kamunun sivil toplum örgütleriyle güven ilişkileri kurmada öncü olması, paydaşlar arasında sinerjinin oluşturulması için toplantı, seminer, sempozyum, değerlendirme toplantıları organize etmesi, modele ilişkin sivil toplum örgütlerini güncel olarak bilgilendirmesi yerinde olacaktır.

Sorun 12: Toplum gözünde etkili bir tanıtım ve farkındalık oluşturulması adına koruyucu ailelik temalı belirli bir gün / ayın bulunmaması tanıtım anlamında bir eksiklik olarak görülmektedir.

Çözüm 12: Gelişmiş ülkelerde olduğu gibi, belirli hafta ya da ayların koruyucu aile haftası/ayı olarak belirlenmesi, söz konusu haftalarda kapsamlı bir farkındalık çalışması yapılması etkili olacaktır. STK ların ve bakanlığın birlikte kampanyalar yürütmesi ile etkin tanıtım sağlanabilecektir. Bazı kurum ve sivil toplum kuruluşlarınca " 9 Şubat " tarihinin "Dünya Koruyucu Aile Günü" olarak kabul edilmesi adına Avrupa Parlamentosu ve Birleşmiş Milletlere başvuruda bulunulmuştur. KOREV in öncülüğünde bu gün / haftanın resmîyet kazanması adına bakanlık ile birlikte çalışmalar yapılması yerinde olacaktır.

Sorun 13: Medyada ve sosyal medyada koruyucu ailelikle ilgili yanlış bilgilendirme oldukça yaygındır.

Çözüm 13: Koruyucu aile modeli ile ilgili olarak sosyal medyada oldukça fazla hacimde yanlış bilgi dolaşmaktadır. Sivil toplum örgütleri ve alanı tanıyan kişiler ve koruyucu aileler tarafından bu bilgilerle mücadele edilmeye çalışılmasına rağmen yeterli ve kanıta dayalı bilginin bulunmaması bu dernek ve kişilerin işini zorlaştırmaktadır. Örneğin, koruyucu ailedeki çocukların yarısının biyolojik ailesine döndürüldüğü gibi bir algı sosyal medyada hakimdir. Halbuki, her ne kadar istatistik yayınlanmasa da, bu oranın en fazla yüzde 5 olduğu bilinmektedir. Bu çerçevede, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı'nın etkili bir şekilde istatistik yayınlaması ve bu hususlarda sivil toplum örgütleri ve kişilerin yaptığı bilgilendirmelerde doğru bir bilgi akışının sağlanması gerekmektedir. Ayrıca, Bakanlığa gelen medya taramalarındaki koruyucu aileliğe ilişkin olumlu gazete ve videoların sivil toplum örgütlerine de aktarılması ve sosyal medya

ve internet sitelerinde bu haberlerin yaygınlaştırılmasının sağlanması yerinde olacaktır. Öte yandan, sosyal medyada başta anne-çocuk blogger ve vlogger'larının da etkili bir şekilde bu sistemi tanıtımalarının sağlanması da sosyal farkındalığı ve sosyo-ekonomik düzeyi yüksek bir grupta koruyucu aile modelinin tanıtımı açısından uygun olacaktır.

Öte yandan, Senaristler Birliği ve medyaya içerik sağlayanlara koruyucu ailede yetişen çocukları etiketleyici yaklaşımların önlenmesi için eğitim verilmesi, tanıtım yapılması ve böylece sinema ve dizilerde doğru bilginin aktarımı yapılması uygun olacaktır. Ayrıca, başta geleceğin potansiyel elitleri olan ve sosyal medyayı etkili bir şekilde kullanan gençlerin dergi, internet sözlüklerinde yazılar gibi konularla hedeflenmesi ile gelecekte de koruyucu aileliğin sosyo-ekonomik statüsü yüksek gruplar tarafından sahiplenilmesi sağlanacaktır.

Bunun yanı sıra, koruyucu ailede yetişen çocukların maruz kaldığı akran zorbalığını engellemek amacıyla çocuklara yönelik tanıtım materyallerinin oluşturulması, bu hususa ilişkin hikâyeler yazılması için edebiyat çevreleriyle temasa geçilmesi yerinde olacaktır.

Sorun 14: Koruyucu aile ile biyolojik aile kavramlarının okul müfredatları ve ders kitaplarında ele alınışı, çocuğun geçmişine ilişkin fotoğraf vb. gibi dökümanların koruyucu aileye teslim edilmemesi koruyucu ailede yetişen çocukları örselemektedir.

Çözüm 14: Ders kitaplarında biyolojik aile ve koruyucu aile kavramlarının tanımının düzgün yapılması konusunda Milli Eğitim Bakanlığı ile koordinasyonlu çalışarak kitaplardaki içeriklerin doğru hazırlanması uygun olacaktır. Örneğin aile soyağacı gibi çalışmalar yapılırken koruyucu ailede yetişen çocukların geçmiş resimlerinin olmaması gibi durumlar çocukları zorlamaktadır. Çocukların koruma altına alınır alınmaz fotoğraf arşivlerinin oluşturulması ve koruyucu ailelerle bu fotoğrafların paylaşılması yerinde olacaktır. Öte yandan, öğretmenlerin bilinçlendirilmesi için farkındalık artırıcı çalışmalar ve eğitim çalışmaları yapılması uygun olacaktır. Ayrıca, pedagojik formasyona biyolojik ailesinden ayrı ortamlarda yetişen çocukların sorunlarının eklenmesinin uygun olacağı düşünülmektedir.

6.4.3. Kurumsal Kapasiteden Kaynaklanan Sorunlar

Sorun 15: Kurum çalışanlarının bir kısmının alanı tanımadan koruyucu ailelerle çalışma yapmaya başlamaları koruyucu aile ve kurum arasında iletişim problemlerine yol açabilmektedir.

Çözüm 15: Meslek elemanlarının koruyucu ailelerle doğrudan çalışmaya başlamadan önce staj uygulaması gibi üç ay çalışma yapması yerinde olacaktır. Ayrıca, meslek elemanlarına yönelik kurum içi ve alana yönelik eğitimlerin kapsamının yaygınlaştırılmasının önemli olduğu düşünülmektedir. Ayrıca, ulusal ve uluslararası iyi uygulamalar takip edilmeli, meslek elemanlarının uluslararası alanda yerinde çalışma ziyaretleri yapabilmesi için Bakanlık bütçesine gerekli ödenekler konulmalıdır. Alandaki IFCO - Uluslararası Koruyucu Aile Örgütü ve EuroChild Conference gibi uluslararası sempozyumlara daha fazla katılım sağlanmasının yerinde olacağı düşünülmektedir. Öte yandan, alanda çalışan STK'lardan kurum çalışanlarına deneyim aktarımı yapılmasının yerinde olacağı düşünülmektedir.

Sorun 16: İl müdürlüklerinde koruyucu aile birimlerinde çalışan personellerin sürekli olarak değişmesi hem koruyucu aile hem de çocuk için yıpratıcı süreçlere neden olmaktadır.

Çözüm 16: Koruyucu aile birimlerinde çalışan personelin koruyucu aile ve çocuk ile çalışması için derinlemesine ve uzun bir ilişkinin kurulması önem arz etmektedir. Bu çerçevede, İl Müdürlüklerine bağlı kurumlarda çalışan personel sirkülasyonunu en aza indirme konusunda gerekli çalışmaların yapılması yerinde olacaktır.

Sorun 17: Koruyucu aile hizmet modelinin uygulanmasında mevzuatın uzmanlara ve bölgelere göre farklı yorumlandığına ilişkin yaygın geri bildirimler alınmaktadır. Olumsuz uzman davranışı örnek olayları ile karşılaşılmaktadır.

Çözüm 17: Farklı uygulamaların önüne geçmek için görev ve yetki tanımlamasının matematiksel bir mevzuat çerçevesinde ele alınması ve uygulamaların yeknesaklığı için personele hizmet içi eğitimler verilmesi yerinde olacaktır. Hizmet içi eğitimlerde, uzmanlara objektif davranışları ve travmalar konusunda bilgi verebilecek bir uzmanın bulunması uygun olacaktır.

Sorun 18: Çocuk evlerinde kalan çocuklar ile uzmanların yeterli teması bulunmadığından dolayı uzmanlar çocukları yeterince tanıyamamakta ve koruyucu aile eşleştirmelerinde sorunlar oluşmaktadır.

Çözüm 18: Uzmanların kurum bakımındaki çocukları tanıyabilmesi için gerekli mekanizmaların oluşturulması koruyucu aile - çocuk eşleşmelerinde hataları ve çocukların kuruma geri dönüş oranlarını azaltacaktır. Öte yandan, koruyucu ailelerin yanlarına yerleşen çocukların bilgileri, hikayesi ve koruyucu ailenin karşılaşmasının muhtemel olduğu sorunları hakkında koruyucu aileleri şeffaf ve dürüst bir şekilde bilgilendirmeleri doğru eşleşme ve yuvaya geri dönüşleri azaltmak için önem arz etmektedir.

Sorun 19: Koruyucu ailelerin mesai saatleri dışında karşılaştıkları sorunları aktarabilecekleri ve yardım alabilecekleri destek mekanizmaları bulunmamaktadır.

Çözüm 19: Koruyucu ailelerin çocuk ile alakalı sorun ve sorularına cevap bulabilecekleri bir destek mekanizması geliştirilmelidir. Bu kapsamda ayrı bir hat kurulabileceği gibi, nöbetçi personel uygulamasının da yerinde olabileceği değerlendirilmektedir. Bunların mümkün olmaması durumunda etkili bir kamu-STK işbirliği ile STK'ların bu durumlarda bir destek mekanizması haline getirilebilmesinin uygun olacağı düşünülmektedir.

Sorun 20: Koruyucu aileye yerleştirme yapan meslek elemanları ile kurumlarda çalışan meslek elemanlarının çocuğu değerlendirmesi için etkili veri akış mekanizmaları bulunmamaktadır.

Çözüm 20: Dönemsel olarak kurumlarda çalışan uzmanlar ile koruyucu aileye yerleştirme yapan uzmanların çocuk ve vaka üzerine bilgi alış veriş ve iş birliği yapmaları uygun olacaktır.

Sorun 21: Koruyucu aile adaylarının eğitimleri koruyucu aile olduktan sonra başlamaktadır. Bu durum, en çok ihtiyaç duydukları ilk yerleştirme sırasında ailenin daha önceden edinmesi gerektiği bilgileri edinmemesine yol açmakta ve çocuğun kuruma geri dönüşüne yol açabilmektedir.

Çözüm 21: Koruyucu aile adaylarına koruyucu aile olduktan sonra değil, koruyucu aile adayı iken eğitim verilmesi ve aday ailelerin alandaki STK'lardan bilgi ve danışma desteği almaları yerinde olacaktır. Ayrıca, koruyucu aile adaylarının halihazır koruyucu ailelerle koruyucu aile olmadan tanışması ve deneyim aktarımı yapılmasının da yerinde olacağı düşünülmektedir.

Geçici koruyucu aile hizmeti modeli etkin olarak uygulanmalıdır. Eğitim almış profesyonel ailelere çocukların öncelikli yerleştirilmesi, yuva ve yurtlara gönderilmemesi, çocuğun hukuki durumu, biyolojik aileye dönüş süreci netleşene kadar bu ailelerin yanında barındırılmaları gelişimleri açısından son derece yararlı olacaktır. Bu uygulama ileride biyolojik aileye dönüş oranını da aşağıya çekecek ve bu korku ile koruyucu aile olmak istemeyen kişilerin de sisteme dahil olmasını sağlayacaktır. Koruyucu ailelik oranı artacaktır.

Sorun 22: Uzmanların iş ve dosya yükünün fazlalığı koruyucu aile ziyaret ve değerlendirmelerinde sıkıntılara yol açmaktadır.

Çözüm 22: Uzmanların iş yükünün azaltılabilmesi için vaka çalışanlarının sayısının ihtiyaca göre yeniden düzenlenmesi sağlanmalıdır. Koruyucu aile - uzman görüşmelerinin yeterli sayıda yapılabilmesi, sağlıklı işleyen bir modelin kurulması için önem arz etmektedir. Öte yandan, bu sürecin çocuğun gelişimi, ihmal ve istismardan korunması gibi konularda da önemli katkısı bulunacaktır. Söz konusu ziyaretlerde çocuğun fiziksel, psiko-sosyal, duygusal ve bilişsel gelişimi kayıt altına alınmalı, kayıtların bir örneği koruyucu ailelere verilmelidir. Bu durum koruyucu aile - kurum ihtilaflarında koruyucu aileler açısından uzmanın şahsi görüşlerinin önüne geçilmesi, kurumca uzman görüşünün takibinin yapılabilmesi ve idarenin haksız eylemlerinden korunmak için fayda sağlayacaktır.

6.4.4. İzin Süreçlerinden Kaynaklanan Sorunlar

Sorun 23: Koruyucu aile ile birlikte yaşayan çocukların, tatil, aile ziyareti vb. hallerde koruyucu ailesi ile birlikte il dışına çıkmasında, ıslak imzayla dilekçe verme zorunluluğu özellikle yakınların vefatı gibi acil durumlarda sıkıntı oluşturmaktadır. Ayrıca hayatın olağan akışının zorunlu kıldığı istisnai zamanlarda çocuğun tıpkı biyolojik çocuklar ile ilgili yapıldığı gibi bir-iki günlük bir yakına bırakılamaması koruyucu aileler için büyük sıkıntı oluşturmaktadır. Yurt dışı seyahatlerinde de koruyucu ailelerin izin alması noktasında bazı sıkıntılar yer almaktadır.

Çözüm 23: Daha önceki uygulamalarda koruyucu aileden yararlanan çocuğun il dışına çıkarılması için izin yerine bildirim usulu bulunmakta ve bu bildirim e-posta, faks gibi araçlarla sağlanabilmekteydi. Ancak **kimi il müdürlüklerince** ıslak imzalı dilekçenin il müdürlüklerine elden ulaştırılması zorunluluğu getirildiği öğrenilmiştir. Bu, koruyucu ailelerin seyahat hakkını sınırlayan bir uygulamadır. Hayatın olağan akışının gereği olarak çok önceden planlanmayan kimi seyahatlerde de ciddi sıkıntılara yol açmaktadır. Koruyucu aile bireylerinin iş yerinden izin alarak mesai saatleri içinde il müdürlüklerine gitmeleri kolay değildir iş verimliliğini de olumsuz etkilemektedir. Söz konusu uygulamanın, ilden ile ya da uzmandan uzmana değişiklik gösterdiği de görülmektedir. Bu konuda Başbakanlık İletişim Merkezine yapılan bir şikayetin bulunduğu, Başbakanlık İletişim Merkezince de ıslak imza zorunluluğunun kaldırıldığı bildirildiği tespit edilmiştir. Ancak buna rağmen uygulamada birliğin sağlanamadığı görülmüştür. Bu çerçevede, bütün illerde uygulamada yeknesaklığın sağlanması; Bakanlıkça her ilde yirmi dört saat ulaşılabilecek telefon, faks ve mail adreslerinin belirlenmesi ve açıklayıcı bir yazı ile tüm il müdürlüklerinin ve koruyucu ailelerin bilgilendirilmesi, bu ve benzeri durumlarda Bakanlığın eşzamanlı güncellemeler yaparak il müdürlüklerinin uygulamalarını standartlaştırması yerinde olacaktır.

Ayrıca kuruma bilgi vermek ve sorumluluğun koruyucu ailede olması koşulu ile hayatın olağan akışının zorunlu kıldığı kimi istisnai zamanlarda, tıpkı biyolojik çocuklara yapıldığı gibi çocuğun bir-iki günlük sürelerde koruyucu ailenin yakını olan, çocuğun önceden tanıyıp sevdiği, kişilere bırakılabilmesi koşulları da sağlanmalıdır. Bu durumun sakınca yaratmaması için koruyucu ailelerin önceden il müdürlüklerine bildireceği kişilerin ve bu kişilerin çocukla iletişiminin uzmanlarca denetlenmesi uygun olabilir. Koruyucu aileler il müdürlüklerine üç kişilik bir isim listesi verip gerektiğinde yazılı bildirim yaparak bu isimleri değiştirme hakkına da sahip olmalıdırlar.

Yurt dışı seyahatlerde izin alınma noktasında da kayyum atanma süreçlerinin iş yoğunluğu ve/ veya uzman değişikliği gibi sebepler ile ertelenmesi konusunda düzenlemeler yapılması uygun olacaktır.

Sorun 24: Çocuğun lehine olan durumlarda velayetinin biyolojik ailede olması, imza ve izin gibi işlemlerde sıkıntıların ortaya çıkmasına neden olabilmektedir.

Çözüm 24: Koruma altına alınan çocuğun hakkında koruma kararı ile beraber eş zamanlı kayyum atanması ve biyolojik ailenin uhdesinde bulunan kimi işlemlerdeki yetkilerinin kayyuma devredilmesi yerinde olacaktır. Atanacak kayyumun Sosyal Hizmet Uzmanı ile beraber çalışacak, hukuka hakim birisi olmasına dikkat edilmesinde yarar görülmektedir. Örneğin, özel sağlık sigortası yapılması, bireysel emeklilik hesabı açılması gibi durumlar için bile koruyucu ailelerin yetkisiz olması çocuğun lehine olabilecek düzenlemelerde sıkıntılar oluşmasına neden olmaktadır.

Sorun 25: Koruyucu aileye çocukla ilgili yapılan desteklerin kuruma sunulacak fatura karşılığı ödenmesi süreci oldukça sıkıntılı olmaktadır.

Çözüm 25: Faturalandırma süreçlerinde kurumun alternatif yöntemleri sürece entegre etmesi yerinde olacaktır. Ayrıca, uzmanların destek ve geri ödemeler ile ilgili koruyucu aileleri doğru yönlendirmesi önem arz etmektedir. Faturalandırmaya ilişkin rehberin hazırlanması ve il müdürlüklerinin yeknesak bir şekilde bu süreçleri yönetmesi yerinde olacaktır. Faturalandırma ve ödeme süreçlerinde koruyucu ailelerin yükünü azaltacak İl Müdürlükleri ve ödeme yapılacak kurum arasındaki doğrudan ödeme kanallarının kurulması yerinde olacaktır.

Sorun 26: Biyolojik aile - çocuk görüşmelerinin, çocuk için travma yarattığının uzman, biyolojik aile ya da koruyucu aile tarafından bildirilmesi halinde, sorunun kaynağının anlaşılması için objektif denetime elverişli yeterli veri bulunmamaktadır.

Çözüm 26: Çocuğun biyolojik aileyle görüşmelerinde, kimi durumlarda çocuk travma yaşamaktadır. Bu, bazen koruyucu ailenin çocuğu yanlış yönlendirmesinden, bazen görüşme sırasında biyolojik ailenin çocuğa söylediklerinden, ama bazen de çocuğun geçmişte biyolojik ailesinin yanında yaşadığı travmalardan kaynaklanabilmektedir. Sonuç olarak da çocuk görüşme öncesinde ve sonrasında günlerce süren psikolojik sorunlar yaşamaktadır.

Çocuğun biyolojik aile ile görüşmesi; biyolojik ailenin hangi bireyleri ile görüşeceği ve görüşme sıklığına her çocuk için ayrı ayrı olmak üzere, çocuğun hangi gerekçe ile kuruma geldiğine bakılarak karar verilmelidir. Örneğin çocuğun kuruma geliş sebebi kötü muamele; istismar vb gibi sebepler ise; bu halde kötü muameleyi yapan biyolojik aile bireyi ile görüşmesine çocuğun yüksek yararı dikkate alınarak izin verilmemeli ya da sınırlandırılmalıdır.

Biyolojik aile görüşmelerinin cezaevlerinde gerçekleşmesinin gerektiği durumlarda da sıkıntılar yaşanmaktadır. Özellikle bu durumun çocuğa açıklanması konusunda koruyucu ailenin yanı sıra uzmanların da bu konuda çocuğu doğru yöntemler ile bilgilendirmesi yerinde olacaktır.

Uygulamada biyolojik aile ile görüşmelere kurum uzmanları eşlik etmektedir. Ancak uzmanın insani ihtiyaçları için kısa süreli odadan çıkması sırasında ya da biyolojik ailenin çocuğa uzmanın yanında uyarılara rağmen söylenmemesi gereken şeyleri söylediği görülmektedir. Bazen de farklı uzmanların çocuğun yanında konuşulmaması gereken şeylere farklı bakış açıları sergiledikleri görülmektedir. Örneğin görüşme sırasında çocuğun telefonla kimliği kurumca bilinmeyen üçüncü şahıslarla denetlenemeyen içerikte konuşmalar yapmasına izin verildiği yakınması mevcuttur.

Bazı durumlarda biyolojik ailenin ağzından çıkan tek bir söz, çocuğun dünyasında deprem etkisi yaratmaktadır. Bu da çocuğun koruyucu ailesi yanındaki hayatını etkilediği gibi, okul hayatına bile yansımaktadır. Evet, anında uyarılması gereken davranışlar için görüşmede uzman bulunması uygulamasına devam edilmelidir. Ancak biyolojik aileye de bilgi verilerek bu görüşmelerin aynı zamanda kamera ile kayıt altına alınmasının çocuğun menfaatine olacağı düşünülmektedir. Bu kayıtlar, belli bir süre saklanmalı ve sadece çocuğun travma yaşadığının bildirilmesi halinde, uzmanlarca incelenmeli, biyolojik aile ya da koruyucu aileler ile paylaşılmamalıdır. Bu kayıtlar görüşmelerin sağlıklı olup olmadığının denetlenebilmesi için önemli olduğu kadar, travma kaynağının anlaşılması için de önemli bir veri olacaktır. Çocuğun koruyucu ailesinin yanında da travma yaşayabileceği ve bunu görüşme sırasında biyolojik ailesine anlatabileceği düşünüldüğünde, bunların kayıt altına alınmasının çocuğun menfaatine olduğu açıkça ortaya çıkmaktadır. Ayrıca biyolojik ailenin koruyucu aile ile ilgili adres vs. bilgileri çocukta öğrenilmesi ihtimali düşünüldüğünde, kamera ile kayıt altına alınmanın, koruyucu ailelerin güvenlikleri için de önemli olacağı düşünülmektedir.

Sorun 27: Koruyucu aile olan ve çalışmayan eşlerden birinin SGK primi devlet tarafından karşılanmaktadır. Bununla birlikte bekar koruyucu ailelerle ilgili mevzuat ve uygulamada netlik bulunmamaktadır. Ayrıca, koruyucu ailelere yeterli bilgilendirme yapılmadığı için sıkıntılar olabilmektedir.

Çözüm 27: Koruyucu Aile Yönetmeliğinde bekar koruyucu ailelerin de çalışmamaları durumunda SGK priminin devlet tarafından karşılanmasına ilişkin ibare eklenmesi yerinde olacaktır. Halihazır uygulamada kimi illerdeki bekar koruyucu aileler bu haktan yararlanırken, kimi illerde bekar koruyucu ailelere böyle bir hakkının bulunmadığı yönünde uzman yönlendirmesi yapılmaktadır. Söz konusu hususun yeknesak hale getirilmesi de yerinde olacaktır. Öte yandan, uzmanlar tarafından doğru bilgilendirme yapılmadığı için SGK Prim avantajından geç yararlanıldığına ilişkin geribildirimler alınmaktadır. Bu hususta da gerekli çalışmaların yapılması yerinde olacaktır.

6.4.5. Sağlık Sisteminde Karşılaşılan Sorunlar

Sorun 28: Sağlık çalışanının çocuğa acil müdahale etmesi gereken durumlarda, uygulanan prosedür çocuklara müdahale edilmesini geciktirmektedir.

Çözüm 28: Çocuğa acil müdahale edilmesi gerektiği durumlarda hızlandırıcı bir mekanizma

oluşturulmalıdır. Acil müdahalede bulunulması gerektiğinde koruyucu aile elindeki sözleşmeye dayanarak karar uzman hekimin kararı ile ortaklaşa karar alabilmelidir.

Sorun 29: Hastane ve sağlık görevlilerinin koruyucu ailelik hakkında yetersiz bilgiye sahip olması çocuğun etkili bir sağlık hizmeti almasında sıkıntılara yol açabilmektedir. Aynı zamanda 2 yılda bir yenilenmesi istenilen sağlık raporları aileleri maddi anlamda olumsuz etkilemektedir.

Çözüm 29: Hastane ve sağlık çalışanlarına koruyucu aile modeli hakkında eğitimler verilmesi halinde bu sorun ortadan kalkacaktır.

Hastanelerden koruyucu aile olmak için başvurduktan ya da olduktan sonra, iki yılda bir istenilen belgelerde de sorun yaşanmaktadır. Bu hem kurumun yetersiz bilgilendirmesinden hem de hastane çalışanlarının süreci bilmemesinden kaynaklanmaktadır. Her ilde belli hastanelerin seçilmesi, bu hastanelere konunun anlatılması ve rapor konusunda standartlaşmanın sağlanması gerekmektedir. Bu raporun her bir birimden ayrı alınması hali ile heyet raporu olması durumu netleştirilmelidir. Heyet raporu alabilmek için oldukça uzun süreler harcanmakta, ayrıca ailedeki her bir birey için 2016 yılı için yaklaşık 200 TL maliyet yaratmaktadır. SGK heyet raporu ücretini karşılamamaktadır. Bir ailenin 2 yılda bir 800 TL gibi bir maliyete katlanması doğru değildir. Bazı iller sadece heyet raporunu kabul ederken bazı iller her bir branşın adının yer aldığı belgeyi hastanelere vermekte ve bunun imzalı kaşeli olarak doldurulmasını istemektedir. Olması gereken anlaşılabilir hastanelerin belirlenmesi, her bir branştan ayrı rapor kabul edilerek ücret ödemenin önüne geçilmesi, doldurulacak belgenin branş isimleri ile birlikte kurumdan koruyucu aileye verilmesi ve ücret ödemeyecekleri konusunda bilgilendirme yaparak kargaşanın engellenmesidir.

Ayrıca sağlık raporunda ortopedik bölümden muayene istenmesi de gereksiz görülmektedir. Gözle görülebilen ve çocuğun bakımına engel olabilecek rahatsızlığı kurum uzmanı zaten tespit edebilecektir.

Sorun 30: Çocuğun sağlık geçmişi (anamnez) koruyucu aile tarafından bilinmediğinden çocuklar gereksiz tetkik ve testlere maruz kalmaktadır.

Çözüm 30: Çocuğun psiko-sosyal değerlendirmeleri ve primer olarak ilk adım sağlık hizmetleri yeterli olarak yapılmayabilmekte ve bu durum yöreden yöreye değişiklik göstermektedir. Çocuğun sağlık geçmişinin E-Nabız sisteminde düzenli tutulması ve sistemdeki kayıtlı çocuğun şifresinin koruyucu ailelere verilerek ailelerin çocuğun sağlık geçmişi hakkında yeterli bilgiye sahip olmalarının sağlanması yerinde olacaktır. Bu durum, koruyucu ailedeki çocuğun gereksiz tetkik ve testlere maruz kalmasını önleyecektir.

Sorun 31: Çocuğun sağlık durumu ile ilgili koruyucu aileler tarafından kısıtlı bilgiyle yeterli değerlendirmeler yapılamamaktadır. Aynı zamanda eşleştirme sonrası bağlanma sürecinde koruyucu aileye çocuğun özellikleri hakkında yeterli bilgi verilmemesi nedeniyle uyum sorunları da yaşanmaktadır.

Çözüm 31: Koruma altına alınan çocuğun izlem dosyasının çocuk koruma altına alındığı andan itibaren oluşturulması önem arz etmektedir. Söz konusu dosyanın içinde çocuğun özgeçmişi, soygeçmişi, aşıları, büyüme-gelişme, psiko-sosyal gelişim bilgileri gibi çocuğun ruhsal ve bedensel sağlığına dair bilgiler bulunmalıdır. Koruyucu aileye yerleşen çocukların izlem dosyasının belirli kısmı aileye teslim edilmelidir.

Çocuğun eşleştirildiği günden itibaren ailenin ihtiyacı doğrultusunda istenilen süre sıklıklarında danışman tarafından izlem yapılması gerekmektedir. Aileye psiko-sosyal destek sağlanması, çocuklarla koruyucu ailelikle ilgili konuşulması gibi hususların çocuğa nasıl söyleneceği ve davranılacağı konularında yönlendirici bildirimlerde bulunulması yerinde olacaktır

Sorun 32: SGK tarafından çocuğa acil müdahale gerektiren tedavilerin belirli kısmı ödenmekte olmasına rağmen özel hastanede yapılan muayenelerin ücreti ödenmemektedir.

Çözüm 32: Özel hastanelerde bu konu ile ilgili standartlar getirilmesi ve çocukların bu hastanelerden yararlandırılması yerinde olacaktır. Eğer ücretli olacak ise de, hangi özel hastanenin desteği sağlanıyor/sağlanacak ise koruyucu aileye ücretlendirme ile ilgili bilgilendirmeler yapılmasının uygun olacağı değerlendirilmektedir.

Sorun 33: Koruyucu ailelerin yanına yerleştirilen engelli ve mental geriliği bulunan çocuklar için ailelere daha fazla destekte bulunmaktadır. Ailelerin özveriyle bu çocukların engellerinin iyileşmesi için çalışmalar yapmasına rağmen engel durumu azaldıkça ödemeler de azalmaktadır.

Çözüm 33: Söz konusu hususun önüne geçmek için çocuğun durumu iyileştikçe aileye verilen desteğin azalmasının önüne geçilmesi için mevzuatta düzenlemeler yapılması yerinde olacaktır.

Özel sağlık sigortası koruyucu aileler tarafından yapılamamaktadır. Bu konuda kayyuma yetki verilerek çocuklara sağlık sigortası yapılması sağlanabilir, sigortanın kapsamı belirlenebilir. İsteyen aile maliyetine kendisi katlanarak bu sistemden yararlandırılabilir.

6.4.6. Eğitim Sisteminde Karşılaşılan Sorunlar

Sorun 34: Çocuk ile koruyucu ailenin soyadının farklı olması çocuğun etiketlenmesine sebep olmaktadır.

Çözüm 34: Çocuk koruyucu aileye verildiği andan itibaren çocuğa geçici kimlik verilmesi ve soyadlarının uyumlaştırılması yerinde olacaktır. Geçici kimlik uygulaması olmaması durumunda koruyucu ailelik kimliğinin çocuk teslim edilirken koruyucu aileye verilmesi ve bunun standart bir uygulama olarak tüm illerde uygulanmasının sağlanması gerekmektedir.

Sorun 35: Çalışan aileler için kreş ve bakıcı desteğinin bulunmaması sıkıntılara yol açmaktadır.

Çözüm 35: Koruyucu aileye yerleşen çocuklar için kreş desteği bulunmaktadır. Bununla birlikte, 0-3 yaş arası çocukların kreşlere yerleştirilmesinde sıkıntılar olmakta, birçok kreş bu yaş grubunda çocukları kabul etmemektedir. Bu durumda olan koruyucu ailelere bakıcı desteği altında ekonomik destek sağlanması yerinde olacaktır.

Sorun 36: Özel okul kontenjanları yetersiz kalmaktadır

Çözüm 36: Şehit, gazi çocukları ve milli sporcular ile birlikte koruma altındaki çocuklar için de özel okullarda bulunması gereken %3 kontenjan hakkı, daha çok şehit ve gazi çocukları için kullanıldığından; koruma altındaki çocuklar genelde bu haktan faydalanamamaktadır. Salt koruma altındaki çocukların kullanımına ait olan bir kontenjan ayrılması ve hangi okullarda

ne kadar kontenjan bulunduğu il müdürlüklerince takibinin yapılması uygun olacaktır. %3 e eklenecek %1 lik koruyucu aile kontenjanı sağlanması yerinde olacaktır. Ayrıca bu kontenjanların uygulanmasında yalnızca eğitim ücretinden muaf tutulan öğrencilerin yemek, servis ve kulüp bedellerini ödemeleri gerekmektedir. Bu konuda da Milli Eğitim Bakanlığı ile ortak bir çalışma sağlanması ve söz konusu bedellerin de okullar tarafından karşılanması veya okulun ödeyeceği vergilerden mahsup edilmesi gibi çalışmalar gerçekleştirilebilir.

Sorun 37 : Örgün eğitim dışındaki, mesleki, kişisel gelişim veya akademik destek kurslarının ödemelerinde iller bazında farklı uygulamalar ve aksamalar olması düzenli eğitimi aksatmaktadır.

Çözüm 37: Tüm illerde aynı hakların aynı şekilde kullanılabilmesi için, kurum uygulayıcılarının bu konuda bilgilendirilmesi, faturalar ile birlikte makbuzların da kabul edilmesi, uygulanabilirliği mümkün olan kurumlarda ödemelerin ve faturaların direk kurumlar arası iletişimle paylaşılması daha kolay ve adil bir yararlanma sağlayacaktır. Aynı zamanda iller arasındaki fiyatlandırma farklarının ödemelerde de yine illere göre ayarlanacak bir katsayı ile farklılaştırılması uygun olacaktır.

Sorun 38: Koruyucu aile mekanizmasını oluşturan ögeler olan koruyucu aile ve kurum sosyal çalışmacılarının hem mevzuat hem uygulamaya yeterince hakim olmaması sıkıntı yaratmaktadır.

Çözüm 38: Koruyucu ailelere verilen eğitimlere sosyal çalışmacıların da katılması, mevzuatla birlikte uygulamalara da birebir katılabilmeleri için ortak eğitimler düzenlenmesi yerinde olacaktır. Bu eğitimlerin kurum içerisinde organize edilebileceği gibi; üniversitelerin ilgili bölümleri ile ortak projeler geliştirilmesi de geliştirici olacaktır. Koruyucu ailelere eğitimin koruyucu aile olma statüsünü aldıklarında, çocuk teslim edilmeden verilmesi yerinde olacaktır.

Sorun 39: Koruma altındaki çocukların ailelerinin bazı konularda imza yetkilerinin olmaması aileleri ve çocuklara zora sokmaktadır.

Çözüm 39: Çocuklarımızın tanılanma, raporlanma ve yasal haklarından faydalanma süreçlerinde ailelerin imza yetkilerinin olmaması, yasal veli olarak halen biyolojik ailelerin sistemde görülmesi süreci daha da zora sokmaktadır. Bunun için ailelerimizin eğitim süreçlerinde yasal veli olması için gerekli mevzuat düzenlemesi yerinde olacaktır.

Sorun 40: Okullarda hali hazırda uygulanan müfredatların ötekileştirici dili nedeniyle çocuklar etiketlenmekte ve örgün eğitimden kopmaları hızlanmaktadır.

Çözüm 40: Öğretmenlerin ve idarecilerin bu konudaki eğitimi önemli olmakla birlikte, uygulanma zorunluluğu olan eğitim programının da revize edilmesi ihtiyacı ortaya çıkmaktadır. Bu noktada; Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, Milli Eğitim Bakanlığı (Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı), eğitim alanındaki Sivil Toplum Kuruluşları ve Koruyucu ve Evlat Edinen Ailelerin bulunduğu Sivil Toplum Kuruluşlarından temsilciler ile oluşturulacak bir 'Eğitim Komisyonu'nun; mevcut eğitim programlarını inceleyerek, ötekileştiren dili düzeltmeleri, doğru sözlük, doğru kavram ve terminolojiyi programlara entegre etmeleri yerinde olacaktır. Ayrıca konunun hem öğretmenlerin pedagojik formasyon eğitimlerinin içine dahil edilmesi, hem hizmet içi eğitim programlarına dahil edilmesi, okullarda aile eğitim portallarına eklenmesi uygun olacaktır.

**AİLE VE SOSYAL POLİTİKALAR BAKANLIĞI
ÇOCUK HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ
KOREV ÇALIŞTAY DEĞERLENDİRMESİ**

7. Çalıştaydan Bana Kalan

- Zorlukla aşabildiğimiz bazı sorunları anlatalım ki başkaları daha da kolay aşabilsin.
- Umut, bugün ektiğimizdir.
- Çocuklarımızın sesi olmak güzel.
- Güzel insanlardan oluşan ağın parçası olmak.
- Çözümün parçasıyız.
- Çocuklar için her şey çok güzel olacak.
- Sorunun değil çözümün parçası olmak.
- Çocuklarımız ve bizim değerli olduğumuzu hissetmek güzel.
- Bambaşka illerden bambaşka güzel dostluklar.
- Yepyeni insanlarla her ilde bir gönül kapımız var artık.
- Ülkem adına umut doldum.
- Yapıcı kamu bürokratlarını görmek çok güzel.
- Sorunu değil, çözümü tartışmak.
- Koruyucu ailelik sürecimin her anı güzeldi, daha da güzelleşecek anlaşılan.
- Burada yaşamın bilgeliği var.
- Sevginin aşamayacağı hiçbir engel yok.
- Bu toplantıların sayısı artsa, ailemiz büyüye büyüye.
- Başaracağız. Yuvalarda çocuk kalmayacak. Her çocuk ailede büyüyecek.
- Bambaşka dünya görüşlerine sahip insanlar gün boyu "Sadece çocuk" dedik. İstersek kenetleniyoruz. Daha çok kenetlenelim.

Bilindiği üzere koruyucu aile uygulaması, çocuğun öz ailesi yanına dönmesi sağlanıncaya kadar, çocuğun geçici süreli bakımının yapılması esasında yapılandırılmış bir hizmettir. Hizmetin nihai hedefi, çocuk için karmaşık ve sorunlu olan bir dönemi örselenmeden geçirmesinin, normal hayatına devam etmesinin ve bu süreçte yaşadığı sorunlara çözüm bulunan öz ailelerin yanına dönmesinin sağlanmasıdır.

Koruyucu aileler çocukların yaşamlarında olumlu bir değişiklik yapabilmek için zor bir sorumluluk üstlenmekte, çocuğa karşı sevgi ve yakınlığını göstermekte, zaman içerisinde çocukla arasında kuvvetli bir bağ geliştirebilmektedir. Bu nedenle, ayrılış süreci hem çocuklar hem de aileler için sıkıntılı geçebilmekte, bilhassa beklentisi evlat edinme olan koruyucu aileler hayal kırıklığı yaşayabilmektedir. Bu bakımdan, koruyucu aile hizmetinin evlat edinme için bir basamak olarak görülmemesi ve hizmete doğrudan evlat edinme amaçlı olarak yaklaşılması gerek mevcut koruyucu aileler ve koruyucu aile adaylarının hizmete ilişkin algı ve beklentilerinin doğru bir biçimde şekillenmesi gerekse hizmetin sağlıklı işleyişi açısından oldukça önemlidir.

Koruyucu ailelerin yanına yerleştirilen çocukların öz aileleri hizmetin doğası gereği sürecin ana bileşenlerinden birisidir. Bu yüzden, uygulama içerisinde çocuklar ile öz ailelerin düzenli aralıklarla görüşmelerinin sağlanması gibi öz ailelerin katılımını içeren çeşitli çalışmalar yapılmaktadır. Meslek elemanları tarafından her vaka kendine özel şartları göz önünde bulundurularak değerlendirilmekte, çocukların sağlıklı gelişimi ve iyi olma hali açısından risk içeren durumlar dikkatle ele alınmakta ve süreç çocuğun yüksek yararı odağında yapılandırılmaktadır. Bununla birlikte, çocuklar ile öz aileler arasında gerçekleştirilen görüşmelerde bazı sıkıntılar yaşandığı bilinmektedir. Koruyucu ailelerin bu konudaki deneyimleri ve sahip oldukları kaygılara ilişkin paylaşımları önemsenmekte ve sorunların giderilmesi için çalışmalar yapılmaktadır.

Diğer yandan, öz ailelere yönelik olumsuz bir genelleyici bakış açısı oluşmasının önüne geçilmesi ve koruyucu aile ile öz aile arasında sağlıklı bir işbirliği oluşturulması için koruyucu aile hizmetinin esasının ve amacının koruyucu ailelere doğru bir şekilde aktarılmasının kritik bir öneme sahip olduğu unutulmamalıdır.

Koruyucu aile hizmetinin bu gibi temel hususlar göz önünde bulundurularak ele alınması, koruyucu ailelerin haklarını ve yükümlülüklerini daha net bir şekilde anlayabilmesine olanak sunabilecektir. Koruyucu aile hizmetinde evlat edinmede olduğu gibi velayet devri yapılmamakta, koruyucu aile yanındaki çocuğun sorumluluğu Bakanlığımız ile paylaşılmaktadır. Bu nedenle,

çocuğun oturum yerinin değişmesi gibi konularda Valilik Makamı onayını ve hatta ilgili mahkemenin bilgilendirilmesini gerektirmektedir. Bu nedenle işbirliğinin gerekliliği olarak bu bilgilerin zamanında verilmesi çocukların olası riskli durumlardan korunması açısından önemlidir. Aynı şekilde, acil bir tıbbi müdahalenin doğurabileceği olumsuz bir sonuç nedeniyle öz ailenin, velayet hakkını kullanana dava açma hakkı oluşacaktır. Benzer durumlardaki izin konuları da bu bağlamda değerlendirilmektedir.

Bundan dolayı, Bakanlığımız tarafından koruyucu ailelere süreç içerisinde gereksiz yük oluşturabilecek işlemlerin mümkün olduğunca kaldırılmasına ve kolaylaştırılmasına yönelik adımlar atılmakta, ancak bu süreç mevcut ve muhtemel risk durumları göz önünde bulundurularak ele alınmaktadır.

Koruyucu ailelik hizmetinin çocuğun öz ailesi yanına dönmesi sağlanıncaya kadar geçici süreli bakımının yapılmasına olanak sağlayan bir mekanizma olduğundan dolayı Bakanlığımızın hedefi çocukların mümkün olduğunca kendi ailelerinin kültürüne ve sosyal ekonomik durumuna yakın koruyucu aileler ile eşleştirilmelerinin sağlanmasıdır. Toplumun üst sosyo-ekonomik kesiminden birey ve ailelerin koruyucu aile hizmetini tanımalarına ve koruyucu aile olmalarının sağlanmasına yönelik çalışmalar anlamlı ve önemli bulunmaktadır. Bununla birlikte, bu kesimler daha ziyade evlat edinme hizmetinin hedefi olup, çalışmaların yukarıda belirtilen noktalar göz önünde bulundurularak koruyucu aile hizmeti ve evlat edinme hizmetinin amaçlarının ve arasındaki farklar dikkate alınarak yapılması gerekmektedir.

Bakanlığımız tarafından koruyucu aile biriminde görev yapmaya başlayan tüm meslek elemanlarına yönelik her yıl düzenli olarak eğitimler yapılmaktadır. Bu şekilde, meslek elemanlarının gerek mevzuat ile ilgili konularda gerekse uygulamaya dönük yetkinliğe ulaşması hedeflenmektedir. Bununla birlikte bazı illerde koruyucu aile birimlerinde çalışan meslek elemanı sayısının yetersiz oluşu ve yer değiştirmesi gibi nedenlerle koruyucu ailelerin uzmanlarla acil durumlarda iletişime geçebilmesi, acil yönlendirme alması ve sağlıklı işbirliği geliştirmesi gibi konularda aksaklıklar yaşanabilmektedir. Ancak bu durum Türkiye geneline yayılmış bir düzeyde bulunmamaktadır. Bakanlığımızın iller arasındaki farklılıkları gidermek, standart bir uygulama geliştirmek ve koruyucu ailelerin acil sorunlarından zamanında haberdar olmak ve yanıt sunmaya yönelik çalışmaları dikkatle ele alınmakta ve önemli bulunmaktadır.

Diğer yandan, Yönetmelik gereğince çocukların kurslara katılımı konusunda farklı uygulama olması mümkün gözükmemekte; bu tür konularda farklılıkların çocuğun gelişim ve eğitim ihtiyaçları ile bağlantılı olabileceği ve iller arasında farklılık gösterebileceğinin göz önünde bulundurulması gerektiği düşünülmektedir.

Bu itibarla, çalıştay boyunca üzerinde durulan konuların Bakanlığımız tarafından hassasiyetle ele alındığının bilinmesi; aynı zamanda koruyucu aile alanında çalışmalar yapan sivil toplum kuruluşlarının, koruyucu aile olma sorumluluğu üstlenen birey ve ailelerin ve genel olarak toplum nezdinde koruyucu aile hizmeti hakkında oluşabilecek yanlış algılamaların önüne geçilmesi açısından, bilhassa koruyucu aile hizmeti ve evlat edinme hizmeti arasındaki farklılıkların ve koruyucu aile hizmetinin amaçlarının karmaşıklığa yer vermeyecek şekilde ele alınmasına verdiğimiz önemi saygılarımızla arz ederiz.

Ayten Sokak No: 9 Tandoğan 06580 ankaya – Ankara

T. 0 312 215 62 12 – F. 0 312 212 66 11

www.korev.org.tr | korev@korev.org.tr